Rainer Maria

Rilke

İyi Ruhlara Adak

Türkçesi : Yüksel Pazarkaya

Cem Yayınevi

RİLKE KİTAPLARI
Şiirler 1

RAINER MARIA RILKE
İyi Ruhlara Adak
Türkçesi: Yüksel Pazarkaya
1. Basım: Şubat 2004
ISBN 975-406-786-4
Dizgi: Mustafa Balaban
Baskı: Umut Matbaası
(212) 637 09 34
Cem Yayınevi: İpek Sokağı No: 10
80060 Beyoğlu - İstanbul
Tel: (212) 293 41 70 Faks: 244 15 33

RAINER MARIA RILKE

İyi Ruhlara Adak

(Larenopfer)

1895

Almancadan Çeviren:
Yüksel Pazarkaya

cem yayınevi

ÖNSÖZ

Rainer Maria Rilke 4 Aralık 1875 günü Prag'da doğar, 29 Aralık 1926 günü Valmont'ta lösemiden ölür. (Ayrıntılı yaşam öyküsü için bakınız: Rainer Maria Rilke - Genç Bir Şaire Mektuplar. Türkçesi: Kâmuran Şipal. Cem Yayınevi, 2001)

Rilke, 20. yüzyıl dünya moderninin en önde gelen şairlerinden biridir. Cem Yayınevi, büyük şairin bütün yapıtlarını yayınlamaya karar verince, değerli öykü yazarımız ve çevirmen Kâmuran Şipal, şairin mektup, deneme ve diğer düzyazılarını eşsiz bir ustalıkla art arda çevirerek yayınlatmaya başladı. Aslında Şipal, Rilke'nin şiirlerini de mutlaka benden çok daha büyük bir yetkiyle çevirebilirdi. Sanırım, zaman sorunu onu bu girişimden alıkoydu.

Rilke'nin şiirlerini çevirmem istenince, biraz ürpermedim desem doğru olmaz. İki gerekçeyle. Önce Rilke'nin adı önünde saygı ürpermesiydi bu, ikincisi de, birinciye bağlı olarak, benim için bu uğraşın kocaman bir cüret olacağı düşüncesinden kaynaklanıyordu.

Sonunda, hiç değilse başlamaya cüret ettiysem, bu biraz da, başkalarının daha yetkin çeviriler yapmalarını engellemeyeceğim düşüncesinden. Belki tam tersine, benim çevirilerim, daha iyi çevirileri körükleyebilir de.

Şiir çevirisi, hele söz konusu Rilke gibi bir şairse, her kuşakta yeniden denenebilecek bir süreç olarak algılanmalıdır. Belki önce yapılanlar sonradan yapılanlar için yol gösterebilir de.

Ne ki, bildiğim kadarıyla benim bu çevirilerim için önümde öncül ve örnek çalışmalar yok. Zira, Rilke'nin toplu şiirleri Türkçeye çevrilmiş değil henüz. Ben, işe *İlk Şiirleri*'nden başladım. Çevirilerimi, Rainer Maria Rilke'nin 1955 yılında yayını başlayan Bütün Yapıtları'na dayandırdım. (*Rainer Maria Rilke Sämtliche Werke. Erster Band, Gedichte - Erster Teil- Insel-Verlag - MCMLV*)

Birinci ciltte Rilke'nin ilk şiirlerini oluşturan üç kitap yer alıyor: *Larenopfer / Traumgekrönt / Advent*. Elinizdeki kitap, 1895

yılında yayınlanmış *Larenopfer* (*Larlar'a - İyi Ruhlara Adak*) kitabındaki bütün şiirleri içeriyor.

Rilke'nin, bu şiirlerde Prag'daki, Bohemya'daki somut günlük yaşantılarını, o bölge doğası, insanları ve yapılarını şiire dönüştürdüğünü görüyoruz. *Genç Şaire Mektuplar*'da şiir için gösterdiği yolu harfiyen izlediğini saptıyoruz. Rilke, 17 Şubat 1903 tarihli mektubunda şiirde özgünlüğe giden yolu genç şair Franz Xaver Kappus'a Kâmuran Şipal'in çevirisiyle şöyle öğütlüyor:

"Aşk şiirleri yazmaya özenmeyin, herkesin pek aşinası olduğu, pek alışılmış biçimlerden kaçın, hepsinden zordur bunlar çünkü, geçmişten eli yüzü düzgün, hatta kimisi nefis denecek yığınla şiirin elde bulunduğu bir alanda özgün eserler yaratabilmek büyük bir gücü, olgun bir beceriyi gerektirir. Dolayısıyla, genel temalardan kurtulup kendi günlük yaşamınızın temalarına sığınınız; hüzünlerinizi, isteklerinizi, geçici düşüncelerinizi, herhangi bir güzelliğe karşı duyduğunuz inancı anlatın; içten, çığırtkanlıktan uzak, alçakgönüllü bir yüreklilikle anlatın bütün bunları; ruhunuzdakileri dışa vurabilmek için çevrenizdeki nesnelerden, düşlerinizdeki imgelerden, anımsamalarınızdaki görüntülerden yararlanın." (s. 11, Cem Yayınevi)

Rilke, bu ilk şiirlerinde kozmopolit Prag'ın, Bohemya'nın, Avrupa Hristiyan kültüründe yuvalanan yerel yaşamı içinde, hüzünlerini, düşünce ve isteklerini, çevresindeki insanlardan ve nesnelerden, kendi ruhundan, düş ve anımsamalarından imge ve izlenimleri, güzelliklere duyduğu inancı, "içten, çığırtkanlıktan uzak, alçakgönüllü bir yüreklilikle" anlatıyor. Bu yüzden, ilk bakışta bize yabancı gelebilecek bir kültürün, insanın ve doğanın, evrensel özünü buluyor. Dolayısıyla yabancı olanla aramızda şiirsel iletişim gerçekleşiyor. Bu aynı zamanda kültürler arası kan dolaşımıdır. Rilke'nin şiirleri bizi bu evrensel kan dolaşımıyla besliyor.

Umarım, benim de salt içten ve alçakgönüllü bir yüreklilikle girişiğim bu çeviriler, bütün eksiklerine, aksaklarına ve yetersizliklerine karşın, şiirlerin sözünü ettiğim niteliklerini okura biraz olsun sezdirir.

Gökçeada, Ağustos 2003
Yüksel Pazarkaya

ESKİ EVDE

Eski evde; açık önüme baktım
karşımda çepeçevre Prag var;
tâ aşağıda bu alaca saatlar
geçiyor sessiz usul adım.

Kent cam ardında gibi bulanık.
Yalnız, miğferli bir dev gibi,
yükseliyor önümde küf yeşili
kule kubbesi Aziz Nikolas'ın tanık.

Orda burda işte bir ışık kıpırıyor
uzak boğucu kent uğultusunda. -
Sanki, bu eski evin avuntusunda
şimdi bir ses <amin> diyor.

UFAK KENARDA

Eski evler, dik çatılı,
yüksek kuleler çıngırtılı, -
daracık avlulara sevdalı
bir avuç gökyüzü.

Ve her merdiven başı,
yorgun gülümseyen – amoret;
yukarda saçakta barok işi
vazolardan dökülüyor gül kement.

Örümcek sarmış kapıyı
orda. Kaçamak okuyor güneş
gizemli sözleri kıyı kıyı
taş Meryem'in altına işlenmiş.

BEYEVİ

Geniş rampasıyla beyevi:
güzel görünmek ister boz parlaklığı.
Bozuk taşlarıyla kaldırımları
ve köşede donuk yağ feneri.

Pencere kenarında baş tıklıyor bir güvercin,
bakmak istiyor sanki perdeden içeriye:
yuva yapmış kırlangıçlar loş girişe:
buna havalı denir, evet, buna ben – büyülü derim.

HRACIN[1]

Severek bakıyorum eprik
alnına eski sarayın;
daha çocukken esrik
tırmanırdı bakışım orayın.

Ve selâmlıyor aceleci
Moldav dalgaları bile Hracin'i,
köprüden bakıyor azizler de
ona ciddi ciddi.

Ve bakıyor kuleler, yenileri,
hepsi Veit'in kule topuzuna
çocukların baktığı gibi
sevgili babalarına.[2]

---

1 Prag Kalesi, hükümet yeri.
2 Aziz Veit Kilisesi.

ST. VEİT YANINDA

Seviyorum eski kilisenin önünde durmayı;
kağşak esiyor orda, çürük gibi bun,
ve her pencere, her sütun
konuşuyor hâlâ kendi ağzını.

Çöreklenmiş süslü püslü bir ev orda
ve gülümsüyor Rokoko erotik,
ve hemen yanı başında uzatıyor Gotik
kuru ellerini duaya.

Şimdi anlıyorum nedir *casus rei;*
bir mesel eski zamandan kalma:
Bay papaz burada – yanıbaşında
Güneş Kral'ın hanım eşi.[3]

3 Güneş Kral: Le Roi-Soleil: XIV. Louis.

KİLİSEDE

Çevreleyen taşlardan sanki, tunçlardan
duvarların kemerinden öte pırıltı,
bir azize, kahverengi altı,
ağarıyor solgun mumların ardından.

Tavandan, taş örgü çepçevre,
süzülüyor bir meleğin başı üstü
parlak bir beyaz gümüş örtü,
sonsuz bir ışık sinmiş içine.

Ve köşede, altın camlının
sarktığı yerde toz topak,
duruyor kir çapıt içinde bak
sakin bir çocuğu dilenci kastının.

Bütün bu ihtişamın bir zerresin
bile ağmadı onun göğsüne...
titrek, bitik, uzattı bana
elini sessizce diyerek: *"Prosim!"*

ST. WENZEL ŞAPELİNDE

Bütün duvarlar revakta
dolu görkemli taşla; kim bilir
isimlerini: neceftaşı ya da,
sarı yakut, belki ametisttir.

Büyülü bir mucize gibi
aydınlık mekânda ışık oyunu,
altın sunak çatısı altında
yatıyor aziz Wenzel'in tozu.

Tepeye dek ışık doludur
kubbe, boşluğu;
altın parlağı görür mağrur
kendini sarı akikte.

SEYİR YERİNDEN

Kuleler görüyorum, kimi pelit kubbeli,
kimi sivri ince armut gibi;
orda uzanıyor kent; bin alnına
sokuluyor akşam usul okşayışla.

Genişten uzatıyor kara gövdesini. Arkada,
St. Marien'in çifte kubbesi ışıldamakta.
Öyle değil mi: içine çekiyor sanki
iki duyargayla göğün mor mürekkebini?

YAPI
(1)

Modern yapı şablonu
hiç bana göre değil.
Oysa şu eski eve dahil
zengin, geniş taş teraslar, asil
küçük, gizli balkonu.

Ve geniş kemerli tavanlar,
öylesine uygun ses için,
gömme raflar, duvarlara içkin,
kollarını uzatır oradan sakin
alaca karanlık sana bu anlar.

Duvarlar daha geniş, daha kuvvetli
ve kesme taş göbeklerden; -
tüylerim olur diken diken,
bakınca kira kışlalarına ben
bu küçük, sakin cumbadan dertli.

UFAK ODADA
(2)

Hoştur, ulursa şöminede
yaban yeller gizliden,
odada; pek hafiften
tıklar durur kendinden
sütunlu saat Barok konsolde.

Orada ufak siluette
görülür zülüflerin eski hali,
bir öreke pencere dibi
ve unutulmuş tınılar tutuklu
terkedilmiş epinette.

Vaız kitabı hâlâ durur,
ruhundan canlansın diye
genç yaşlı, masanın üstünde
ve şöyle o köşeye
konan deyiş: <Senin dediğin olur...>

SİHİR
(3)

Sıkça görürüm saklı odayı canlıdır,
öyle coşkun anlatır duvarların dili;
sevimli bir kız, daha çocuk sayılır,
kaldırır orada Meryem'e ellerini.

Uslu bir oğlan dinelir babanın yanına,
evin bereketine pek çok şey katan.
Başlarlar fısıltıyla akşam duasına
ve durdurur anne iplik çıkrığını o an.

Bana öyle geliyor ki, gözü nemlenir
çerçevedeki Meryem'in.
Kulak veririm: - Yükselir
babanın bas sesiyle barıştıran: <Amin>.

BİR DİĞERİ
(4)

Yaklaşır oğul ağır adım
babasına. Dili ağır küçük beyin...
"Sahi, ne, oğul, bir gelin?!
Hadi, hemen içeri alalım!"

Ve orada durur kız ilkin
işte sessiz ve kıpkırmızı;
baba siler gözlüğün camını:
"Vay be! İyiymiş seçimin!"

Ve kollarını uzatır baba
utangaç alır küçük gelin
öpücükle hayır duasını babanın...
Eski ev bilir bunu da.

BIRI DAHA
(5)

Sarışın çocuğun da girdi
yüreğine, orman gölünce arı,
bulanık sezgi, bildirir gibi
büyük bir mutluluğu ya da kahrı.

Ve anne bırakır çıkrığı
elinden. – "Çocuk, tasan ne?"
Hıçkıra hıçkıra susar kızı:
Anlarlar birbirlerini kızla anne.

Biraz sonra: Vurdu kapıya
küçük bey. - "İstiyor musunuz birbirinizi?" – Sessizlik. -
Ne demek! – Sorulacak şey mi ya!? –
Bu da yaşandı eski evde şimdilik.

VE SONUNCU
(6)

Sessiz bugün oda. – Kireç gibi
hanımcığın benzi. Bezgin, yorgun
gözü nemli; yarı baygın
yaslanır babanın katafalkına.

Yanı başındaki koca
edemez onu hiç teselli;
melul bakar yalvarır gibi
ve tutar elini usulca.

"Anneciğim, al bu çiçek demetini!"
Küçüğün sesi gelir kapıdan;
yasında bir gülümseme yandı o an
ve eski evde bir teselli esti.

CUMBA ODACIĞINDA
(7)

Görmemek için günün telaşını,
kaçıyorum – sanki bir devekuşuyum –
eski, eski eve doğru yolum;
uzun zaman görmüyor gözüm
geniş kurşunlu camların dışını.

Sadelikti ektiği ataların,
saadet, buldukları yemiş;
otururum saatlerce düşlemiş
yuvarlak koltukta geniş,
atalar evinde arasında eşyaların.

KASIM GÜNÜ

Soğuk güz tıkar günün ağzını,
binbir sevinç sesi susar acaip;
katedralin kulesi inliyor garip garip
kasım sisinde ölüm çanları.

Uzanır dalmış ıslak damlarına
beyaz buğu ışık; ve soğuk ellerle
dokunur fırtına şömine çeperlerinde
bir ağıtın bitiş gamlarına.

KÜÇÜK SOKAK KİLİSESİNDE

Aya Loretto'da bir ışık yanıyor orda
resmin önünde küçük sokak kilisesinde;
ve sıkı sıkıya sokulmuş resme duvarda
rengârenk taçlı saç çiçekler silsilesinde.

Azizler surat asıyor;
zira kasırga, telaşlı oğlan, hiç de
aldırmaz onlara; Loretto'da bakıyor
ışık dindar ağaran yevmüssepte.

MANASTIR

Alaca karanlık pusunda
eriyip gitmiş şehir,
rahibeler evi yükselir
Karmel tarikatında.

Akşam hoplayıp yamaçtan
geçiyor ateş huzmeleriyle
ve bürüyor binbir renge
her pencere demirini doğaçtan.

Süslüyor kasvetli evi
bedava parlağıyla ışık:
taze çelenkler de alışık
musalla taşına böyle.

KAPÜSEN RAHİPLERİYLE

Peder Guardian manastır
içkisinden sundu bana;
bilirim, koyu kırmızı da,
ölüyü bile ayağa kaldırır.

Peder anahtarı arıyor, ufaktan,
orda, mendil ucu mavileşir hani,
alır o hazineyi, kendi imali,
mukaddes emanetler mahfazasından.

Ve doldururken, gülerek tavlı
konuşur: "Toprak oldu kemikler,
bir zamanlar mahfazada idiler,
bize kaldı yine de --- ruhu!"

AKŞAM

Yapayalnız ardında son evin
çekilir kızıl güneş uykuya
ve ağırbaşlı bitiş oktavıyla
susar şenliği günün.

Tek tük ışık tutununca
geç de olsa çatı kenarına,
gece artık mavi uzaklara
pırlantalar saçınca.

JAR. VRCHLİCKÝ

Yaslanıiım koltuğa, rahat,
unuturum sıkıntıyı çokça,
yorgun baş eğer kıvrık kasımpat
yüksek Venedik cam vazosunda.

Bir şiir kitabını okudum
uzun uzun; nasıl da yitti zaman!
Akşam alacasında bırakıyorum
artık gönençle elimden.

Sanki, tanrısal sorunların
çözümünü dinledim şimdi, -
soluğu mu kasımpatların,
Vrchlický'nin kitabı mı beni esritti?

LORETTO'NUN KEMERLİ HAÇ YOLU

Sakin kemerli haç yolu, kadim,
kıvrımlı sütun başı arabesklerden
bakıyor yarı eprik fresklerden
aşağı gizemli sureti azizlerin.

Mumdan Meryemana, mucize
sağaltmalar yakıştırılır ona,
görünür kutsal köşede boz cam ardında
gümüş işlemeli ipek giysiyle.

Gerili altın yapraklı yaz sonu saçlar
dışarda manastır avlusunda Loretto'nun, -
bir resim önünde biçeminde Tintoretto'nun
duruyor sessiz mutlu genç âşıklar.

GENÇ YONTUCU

Roma'ya gitmeliyim; kasabaya
dönerim yılına şanlı şöhretli;
bak, sevgili kız, ağlama
Roma'da yapacağım baş eserimi.

Söyledi; gitti sonra esrik
o dünyaya, umduğu:
ama bir sitemi, sık sık
işitiyordu sanki ruhu.

Yuvaya itti onu huzursuzluk, fena
halde; yonttu sonra gözü nemli
zavallı, solgun sevgisini tabutta,
ve işte – işte bu oldu baş eseri.

BAHAR

Kuşlar sevinçli – ışıkla uyanmış -.
mavi uzamı dolduruyor seda;
eski balo evi Kayzerpark'ta
salt çiçeklerle örtünmüş.

Güneş yazıyor kendini umut dolu
büyük harflerle taze otlara.
Yalnız orda sarı yapraklar altında
acıyla iç çekiyor taştan Apollon.

İşte gelip bir esinti, süpürüyor
sararmış süsü dans ederek
ve onun çıplak alnına bilerek,
mavileşen leylaktan bir taç takıyor.

ULKE VE HALK

Tanrı'nın yerindeydi keyfi. Pintilik
adeti değildir zaten onun;
ve gülümsedi: senin olsun
Bohemya, binbir zenginlik.

Donmuş ışık gibi uzanıyor buğday
dağların arasında, orman örtülü,
ve ağaç, sımsıkı yüklü
meyvayla eğilmiş, ister payanda.

Tanrı barınaklar verdi; koyunla dolu
ağıllar; ve yosmanın kavuşmaz
nerdeyse sağlıktan iç gömleği.

Verdi oğlanlara hep, o uslu,
kuvvetli yumruk, acımaz,
yüreklere de – sıla türküleri.

MELEK

Gidiyorum yürüyüp Malvasinka[4]
çocuklar sırasına, orada nur ve huzur
içinde Anka ya da Minka
son uykusunu uyur.

Dar bir kesek tümsekte
diz çöküyor, gizli uzun gelincik
arasında tozlu, kırık kanat ile
kaba kilden bir melekçik.

Kanadı kötürüm çocucuk
acındırdı beni, - zavallı şey...
Bak, işte! Dudaklarından ufacık
bir kelebek uçtu hafiften hey. -

4 Malvasinka Mezarlığı. (Malvasia, Yunan kenti Monembasia'nın İtalyanca adı.)

ÖLÜLERİ ANMA GÜNÜ

I
Çepçevre uzanıyor ölüleri anma günü
hüzün ve çiçek kokularıyla dolu,
rengârenk yüz ışık için için tütsülü
huzur toprağından havaya doğru.

Hurma dalı ve gül gönderiyorlar bugün;
bahçevan deriyor onları anlamlı –
çeviriyor inançsızlar köşesine bütün
eski, solgun çiçekleri gamlı.

II
"Hadi dua et, Willy, - bırak konuşmayı!"
Kocaman gözlerle itaat eder oğlan.
Baba koyar muhabbetçiçeği çelengi
zavallı karısının mezarına o an.

"Anne burada uyuyor! Bir haç yap hadi!"
Küçük Willy kaldırıp başını yapar
ondan isteneni. Ah, ne denli pişman şimdi,
gelirken yolda öyle güldü diye naçar!

Gözüne bir şey batıyor – ağlamak gibi...
Sonra yürürler eve doğru gecede;
ağırbaşlı ve sessiz. O ân çeker miniği
birden yükselen ihtişam eski evlerde.

Kıpraşır içinden kasım sisinin
beriye ışıkla parlayan süs püs:
görür orda minik atlar, miğfer ve kılıç
ve öper babanın elini bir tecessüs.

Ve anlar baba. Yine yürürler sonra...
Babanın görünümü öyle hüzünlü. –
Ve binip ballı baharlı çörek atına
Willy eve doğru mesut yürüdü.

GECELEYİN

Prag üstüne koskoca
çanağı gecenin indi bile;
güneş pervanesi gizledi gene
alımını serin çiçek kucağına.

Yukarda sırıtıyor ay, o kurnaz bücür,
cilveyle saçıyor perçemini
beyaz gümüş yongasının
aşağıya Moldav'ın akışına yürür.

Orda birden, sanki kırgın,
çağırdı geri huzmelerini,
algıladı çünkü rakibini:
kule saatinin minesi aydın.

AKŞAM

Akşam sökün ediyor. – Bir altın halka
süslemekte açık alınları,
gölge binbir elini uzattı
belli belirsiz kızıl taça.

İlk, soluk yıldızlar göz kırpıyor:
o yukarda Hracin'in üstünde,
hülya var asık yüzünde,
kulelerle gri çatılara bakıyor.

VOLŞAN'DA

Ölüleri Anma Günü Akşamında

I
Kuru dallar tel örgü
göğün akşam soluğu camında;
türbelerin üstünde, yaldız süslü,
hüzün esiyor ve titriyor ürkü
gibi ışıklar yapraklar arasında.

Yorgun mavide, kıpırtısız su,
yüzüyor uzak ay. Hayat ağacı,
ki okşar çıplak alnını ayın buğsu,
siyahtır. Sokulur solgun gül kokusu
sessizce ölü düşlerin ruhu gibi acı.

II
Arabaların gürültüsü uzak. –
Burada uç veriyor huzur ve unutuş,
iki mezar selvisi arasında durmuş
ay asılı bir Tam-Tam gibi bak.

Vurmuyor mu sonsuzluk usulca
ona kara çan tokmağını? Ürkek
bakıyor bir mermer melek
gözüne güz sonu gecesinin.

KIŞ SABAHI

Çağlayan dondu bir sızı,
kargalar katı su kenarında çömelik.
Güzelimin kulakları kırmızı
ve düşünüyor bir muziplik.

Güneş öpüyor bizi. Dalmış düşe
dallarla yüzüyor bir ses minör;
gidiyoruz bu ândan, her göze
sabahın dinç kokusuyla dolu.

ÇEŞME

Salt yitik eskinin ak,
şirin çeşme şiiri,
Triton'un midye ağzından berrak
fokurdardı bir kaynak,
sokaklara dil verirdi.

Akşamları yanında kamış çitin
toplanırdı çiftler bir bir.
sevimli altın ışını kaynağın
ve derinden yuvalanmış sesinin
eğilimi çünkü uğur alâmetidir.

Ama zahmetiyle insan elinin
su merdiven yukarı çıkıp da
bir tek çift gelmeyince: Misogyn
Tanrı oldu sonra; sıvıştı cengerin
ucu midyeden içeri, - ve sustu o da.[5]

5 Triton: Balık gövdeli deniz tanrısı; Poseidon'un oğlu ve halefi.
Misogyn: Kadın karşıtı eğilimler, kadından nefret eden, onu aşağılayan kişi.

SFINKS

Buldular onu, yarı parçalanmış kafatası,
kaskatı elinde sıcak çelik boru.
Kalabalık bön baktı. – İlk yardım arabası
kent hastanesine götürünceye dek onu.

Yalnız bir kez açtı gözünü...
Ne mektup, ne isim, salt bir giysi, bir atkı;
doktor geldi sorular sordu alçaltıp sözünü
ve sonra papaz. – O, hep dilsiz ve solgun kaldı.

Gece geç vakit ama, bir şey söylemek istedi,
itiraf etmek... Oysa kimse işitmedi onu odada.
Bir hırıltı. – Sonra dışarıya götürüldü,
kadın ve acısı. – Ve bir işaret yok orada.

DÜŞLER

Geliyor gece, zengin ziynetle
süslenmiş mavi giysinin eteği; -
müşfik iki Meryem eliyle
uzatıyor bana bir rüyayı.

Sonra gidiyor, görev için,
kente doğru sessiz adım
ve alıyor, bedeli olarak düşün,
ötede ruhunu sayrı çocuğun.

MAYIS GUNÜ

SUS! – İşitiyorum, araziden rüzgâr
hafif hafif hoplayıp nasıl geçiyor,
güneş, ışınların ucunu azar azar
nasıl leylâk salkımlarına bağlıyor.

Çepçevre sükunet. Yalnız bir şişkin
kurbağa sivrisinek avında,
ve bir böcek süzülüyor sakin,
canlı bir zümrüt havada.

Dallarda örüyor mainleri
ana örümcek milim milim,
ve ağaçlardan çiçek zailleri
dünyayı kaplıyor silim silim.

KRAL AKŞAM

Bir zamanlar Kral Baltazar gibi
alnı taç halesinden aydınlık.
sökün ediyor erguvan cübbeli
Kral Akşam dünyaya usulcacık.

İlk yıldız yol gösteriyor ona da
en uzak tepenin eteğine dek;
buluyor gece anayı orada
düşe yaslanmış, kolunda bebek.

Ona getiriyor mahut bilgesi
gibi şarkın yığınla altın, -
kurtarıcı altını duyulmadan sesi
oğlan uykumuza damlatıyor tın tın.

KOŞEDE

Kış geliyor ve benim yaşlı kadın,
köşede kestane kebab yapmakta.
Siması bakar bir örtü aralığının
içinden hoşnut ve sağlıklı, kırışığın
bini bir para olsa da.

Ve hamarat, evet, böyle olmalı;
kese kâğıtları temiz ve ışık
mangal başını hep aydınlatmalı,
ve yamuk bacak mangalı
kızgın görevi yerine getirmeli apaçık.

Kestaneyi kimse kızartamaz onun gibi.
Yine de ayırdında, yoldan gelip geçenin,
Ve tanır – tramvayın atı dahil – her birini;
ne de olsa yıllardır bu işi yapıyor, emektar Toni...
Ve vızıldar ocak şarkısını kendi kendinin.

AZİZLER

Büyük azizleri ve de küçükleri
kutsar her cemaat bildikleri;
ahşap ve de taştan incecikleri,
büyük azizleri ve de küçükleri.

Azizeler ve de Katerinalar,
düşlerinde görünürler onlar,
güven verir, hizmete dururlar,
azizeler ve de Katarinalar.

Hadi Wenzel'i de sayayım,
ne de olsa seyrek derler çağırayım:
çok olursa demez kimse aldırayım -
hadi Aziz Wenzel'i de sayayım.

Ama bu hacıbeşler!
Her kapı deliğinden dikiz eder
ve bütün köprülerden tükürürler
bir sürü, bir sürü hacıbeşler!

ZAVALLI YAVRU

Bir kız çocuğu biliyorum, çökük
avurtları. – hafifmeşrep çuha
idi ana; ve karıştı ilk aguya
babanın ilenisi büyük.

Yoksulluk sadık kaldı yıllar yılı,
ve açlık bitmez çilesidir;
böyle oldu suratı asık. – Beyhudedir,
baharın altını sevse de saçlarını.

Bakar gülümseyen yüzüne
hüzünle çitteki çiçeklerin
ve düşünür: anıma gününde ölülerin
hem çiçekler var, ışıklar hem de.

BAHAR OLUNCA

İlk sürgünler, o körpe,
altın pırıltıda fışkırdı;
gör bak ilk arabaları
meyva bahçesinde.

Göçmen kuşlar yine
toplandı eski yerde,
birazdan başlar müzik de
meyva bahçesinde.

Bahar rüzgârı söyler yeni nağmeyle
eski, tansıklı masalları,
düşe sarılır ilk çiftin kolları
meyva bahçesinde.

ÜNİVERSİTEYE GİRİNCE

Nasıl da yıl yıl, bakınca geri,
yuvarlanıp gitmiş meşakkat dolu;
oldum artık sonunda eni konu
isteyip çabaladığım kişi: bir öğrenci.

Tasarım okumaktı önce <Hukuk>;
ama hafif hevesimi ürküttü
zorlu, tozlu Roma Hukuku dökümü,
ve böyle oldu tasarı bir çılgınlık.

İlahiyata karşı çıktı sevdiğim,
atamadım kendimi tıbba,
benim zayıf sinirlerime kala kala
kaldı – felsefe yapmak deyeyim.

Serbest sanatların görkemli sicilini,
sunuyor bana Alma mater,
bitiremesem bile ne eder,
çabaladığım kişiyim: bir öğrenci.

SUPERAVIT

Hiç silinmez izi temelli
güçlü bir eylemin; sonuçta
odun yığınının değişmezliği;
zira bin ateşten ille ki
çıkar sağ salim üstün zekâ.

Öyle müthiş tâ bize dek
yükselir reformcu Hus,
öğretinin ateşinden çekinsek,
eğiliriz yine de ürkek
deha önünde saygıyla sus pus.

Yargıca mahkûm edilenin,
derin ve saf bir kalbi vardı,
makamından emin, -
tutuştu tümseği odun istifinin
şanının ışığıyla parladı.[6]

---

6 Superavit: Aşan, altından kalkan, üstün gelen.
Hus: Martin Luther'den yaklaşık yüz yıl önce yaşayan din reformcusu, ölüme yargılanmıştır.

YİNE DE

Bazen duvardaki raftan
alırım Schopenhauer'imi,
bu var oluşa o dedi
bir <acıklı zindan>.

Haklı da, yitirmedim ben
bir şey: zindan yalnızlığında
uyarırım ruhumun tellerini
mutlu bir zamanlar Dalibor gibi.

SONBAHAR DUYGUSU

Hava ılık, ölüm odası gibi,
ki sessiz bekler ölüm kapı altı;
sönmek üzre bir mum sanki,
ıslak damlarda soluk bir pırıltı.

Yağmur suyu oluklarda hırıldar,
bitkin rüzgâr gezer yaprak morgunu; -
ve ürkmüş bir çulluk sürüsü kadar
geçiyor ufak bulutlar boz yorgunu.

JULİUS ZEYER'E

Sen bir ustasın; - öncesi sonrası
koşulur halkın zafer arabana;
övgüler düzdün söylencesine, tarzına, -
senin türkülerinde eser yurt havası.

Halkın haklı, - oturmadığı için, aklı havada,
kavuşturup elini, geçmişle şişinerek,
savaşıyor bugün de müthiş döğüşerek,
gurur duyar kendisiyle, gurur duyar atalarıyla.

Ülkülerden halkının başı
henüz yıldızlara ermedi,
ulaşılmaz onlar, özlemle parlar;

sen ama uyarıyorsun, gerçek bir şarklı
bu savaşım içinde unutmadan dinlendirmeli
Elhamra bahçelerinde sanatı.

DÜŞÇÜ

I
Derininde bir düştü ruhumun.
Kulak verdim bu hoş düşe:
uyudum.
Hemen bir mutluluk esti, deyince uyudum,
düş görürken, işitmedim:
seslendi yudum yudum.

II
Düşler bana orkideler gibi gelir. –
Onlar gibi rengârenk ve zengin.
Can damarından yaşam sularının
Onlar gibi alırlar gücünü somurularının,
somurulan kanla övünürler,
uçup giden dakikada sevinirler,
sonra ölüp giderler soluk benzin. –
Ve dünyalar yukardan geçerken sessiz,
duymaz mısın estiğini kokularla mis?
Düşler bana orkideler gibi gelir. –

ANNE

Tiyatro yokuşundan yukarıya
döner tangırtıyla saltanat arabaları,
kenarda soluk lâmbanın altında
durur bezgin yaşlı bir karı.

Yalnız birden bir beygir ürkerse,
o da korkudan ürperirdi;
insan selinden hiç kimse
görmez köşede duran ihtiyarı.

Yeni bir <büyük> kişi düşünülür,
yalnız ondan söz edilirdi. – İyiliği
bir kontun, denirdi, açtırdı şükür
onun şahane yeteneğini bir çiçek gibi.

Daha sonra. Alkışlar çınladı
trompetlerin bitiş sesine...
Ama dışarda ihtiyar başladı,
içinden çocuğu için dua etmeye.

AKŞAM GEZİNTİMİZ

Anar mısın hâlâ, keyiflenerek
dolanırdık Nusle vadisinde;
uçuştu iki minik mavi kelebek
akşam ışığı esiminde.

Ufak eve yaslanmış melon şapka
orada – bir Dow resminde gibi,
ve şahane kole tacıyla gelip aşka
kaldırırdı Karlshof başını sanki.

Batıda buğday daha altın sarı,
lâhana alacalandı maviyeşil;
ilk beyaz yıldız salkımları
gök kutbunu sardı ifil ifil.

KAJETAN TÝL

Bohemya etnografya sergisinde
düzenlenen odacığını seyrederken

Demek burada garip Týl
yazdı "Kde domov muj" türküsün.
Gerçekten: esin birini sevmeyegörsün,
yaşam esirger ondan her şeyi.

Ne çok dar uçurmak için zihni;
ne çok geniş huzur bulmaya – bir odacık.
İskemle, yazı masası bir sandık,
yatak, tahta haç ve bir testi.

Gitmezdi verseler bin altın Louis
Bohemya'dan bir yere. Bağlıydı ona
her teliyle. – "Kalırım ben burda,"
derdi mutlaka "kde domov muj"

HALK DEYİŞİ

Öyle dokunaklıdır
Bohemya halk deyişi,
kalbe usuldan girdi mi,
kılar onu ağır mı ağır.

Çınlar sana türküsü hâlâ
bir çocuk inceden
söylerse patates soyarken,
gecenin geç düşünde tâ.

Gitmiş olsan bile
buradan çok uzaklara,
düşer yıllar sonra
aklına ille.

HALK TÜRKÜSU

Bay Liebscher'in bir çizimi üzerine

Koyar oğlanın alnına
elini dehâ öyle narin,
türküden gümüş sırma
sarar kalbini sevdiğinin.

Oğlan için tatlı bir hayal,
ana ağzından çıkan söz,
içinden gelen sesle al
doldurur kemana bol öz.

Aşk ve memleket güzeli
tutuşturur yayı eline,
inceden dökülür tınılar seli
çiçek yağmuru gibi ülkeye.

Ve büyük şairler, ünden esrik,
kulak verirler basit türküye,
cândan kulak veren halk
gibi Tanrı sözüne Sinai'de.

KÖYDE PAZAR GÜNÜ

Meyhanenin çıplak döşeme tahtasında
tepiniyor gençlik terütaze gümbür gümbür,
oğlanın eli, nasırdan kaskatı olmuş da,
yapışmış sarışın kızın eline özgür;
bira esriği çalgıcılar çalmakta
'Satılmış Gelin'den parçayı bir tür.

"Haydi için! Bugün içkiler benden."
Papaz efendi. Keyften hoşlanan biri.
Danstan sonra coşanları neşeden
çağırınca masasına gönlü diri,
çekiliyor dışarda akşam, altın renginden
gülüyor pervasız pencerelerden içeri.

DOĞDUĞUM EV

Çocukluğumun sevgili evi
bellekten gitmedi uçup,
dizi resimlere bakardım mavi
ipekli salonda oturup.

Bir bebe giysisi, kâkülü
gümüş şeritten zengin,
mutluluktu; ılık yaşlı gözümü
durmadan sıkardı <hesap> dersim.

Orda, bilinmez bir çağrıya
uyarak, şiirlere uzanırdım,
ve bir pencere kenarında
tramvay ya da vapur oynardım.

Bir kız bana hep el sallardı
karşıdaki kont konağında...
Köşk o zaman pırıl pırıldı,
bugün miskin uykuda.

Ve o sarışın çocuk, gülerdi,
oğlan ona öpücükler gönderince,
o yok artık; uzakta yatıyor sakin,
hiç gülmeyeceği yerde.

IN DUBIIS[7]

I
Ses gelmiyor buraya kadar
ulusların vahşi kavgasından,
oysa değilim ben bir taraftan;
zira hak ne orda ne burdadır.

Hiç unutmadığım için Horas'ı,
dostum bütün dünyayla
ve sımsıkı tutarım hâlâ
o eski aurea mediocritas'ı.

II
Bence en büyük kişi,
hiçbir bayrağa and içmeyendir,
ve, kırdığı için ordan kirişi,
artık bütün dünyanın olandır.

Bütün dünya yurdu olursa:
gelmez ona sıla ocağı dar;
artık onun bir vatanıyla
memlekette yuvası var.

7 In dubiis: Şüpheli Hal.
Aurea mediocritas: Vasatlık halesi.

BARBARLAR

Bir park biliyorum koskoca
kentin yitmeğe başladığı yerde;
şimdi giriyor sınırından balta,
diyorlar: Parsellenecek işte.

Burası prens parkı Clam-Gallas,
toplu konutlara baş eğecek sonu,
sanki bir koruydu Pallas
kehanet fısıltılarıyla dolu.

Şimdi hayırsızlar üstüne çullanıyor,
hiçbir faninin görmediği mekânın:
çağın gürültüsü bastırıyor
tanrılar sözünü Pythia'nın.

YAZ AKŞAMI

Büyük güneş tozarıyor,
yaz akşamı yatıyor ateşli,
ve sıcak yanağı kızarıyor.
İç çekiyor of: "İsterim en iyisi..."
Ve sonra yine: "Yorgun bozarıyor..."

Çalılar durdu duaya,
ateş böceği asılı, durgun,
bir sonsuz ışıkça oraya;
ve küçük beyaz bir gülün
kızıl bir hale konmuş başına.

ASILMIŞ

Anayolda eskiden bir darağacı vardı,
çok zaman oldu; ama değirmi ayın
belediye binasını öpünce ışığı,
dalga dalga içinden kutsal Teyn'ın
ağar ruhları sırayla asılmışların...
Vay onları görene!

Çok bey devrildi anayolda;
beyler huzur bulmuyorlar nice; -
geçtiler bir gece: önden bay İsa
gidiyordu , aydın ve yüce,
ciddi, hüzünlü bir yüzle...
Ve biri bunu gördü!

O bir ressamdı. Ve tezelden
yapar resmi gördüğü gibi anayolu.
Resmini ruhlar geçidinin ezelden,
önde ciddi bay İsa gidiyordu.
Resmi yaparken...bir hummaya tutuldu...
O şimdi ölü. -

BULUT MASALI

Gün yumuşak yankıyla gitti,
Sönercesine bir çekiç vuruşu.
Sarı bir altın kavun gibi
ay yamaçtaki otlarda yuvarlanıyordu.

Bir bulutçuk tatmak istedi gizlice,
ve başardı, birkaç parmak
aydınlık yuvardan tatmayı iyice,
avurtlarını doldurdu çabucak.

Kaçmaya başladı uzun zaman
ve içine dolu dolu ışık çekti; -
gece yükseltti altın meyveyi o an:
Karardı bulut ve eriyip gitti.

ÖZGÜRLÜK NAĞMELERİ

Bohemya halkı! Çevreni
uyarıyor yeni bir deha
eski, ateşli özgürlük ezgilerini,
uyarıları alçak sesli
sözler değil, demir zincirleri
salt parçalamak için bir daha.

Bu kavga şairleri çalarlar ille
çekimli; ve paramparça
edebilirsin, ey halk, şiddetinle
yasanın mermer vazolarını bile,
ama boş lâflardan kendine
bir gelecek kuramazsın asla.

Yürek ve us derinine indir
gerçek umutla türkü tohumlarını,
değerliyse eğer senin için şair,
bunlardan bir bahar, yeni bir,
yeşersin diye. – Arta kalan ateştir
yalımlasın diye seni eylemlere.

GECE RESMI

Tiyatronun rampası
da sessizleşiyor yavaş yavaş. –
Mağrur bir ark lâmbası
koyuyor bir faytona baş.

Boş iskele geçidinde seğriyor
ışıklar. – Oradaki evde aydın
tepe pencereleri görünmüyor
mu ağlamış gözler gibi baygın?

SİMİHOV'UN ARKASI

Gidiyorlar kızgın akşam kızılı
içinde fabrikadan erkekler, kızlar, -
alçak, sıkıntılı alınlarına dar
ter ve isten yokluk yazılı.

Çehreler körelmiş; kırılmış
göz. Ağırdan sürüklüyor taban
yolu ve toz ve yaygaradan
felâket gibi peşlerine takılmış.

YAZIN

Yazın götürüyor bizi ufak bir vapur
Moldav'ın dalgalarında Zilihov'da
o küçük kiliseye, yukarda ve hür.
Mavi siste yiter Simihov da; -
sağda alanlar kahverengi durur
kuzukulağından, solda <Loreley> mağrur.

Yanaşıyoruz; bak işte, bir ihtiyar
selâmlıyor bizi yeknesak: "Hey, Sloven!"
Mezarlığın kıyısına yaslanıyoruz sonra.
Göğün görkemli peygamber çiçeği maviden,
Ve düşümüz, bir pervane, yükseliyor
güneşin kanatlarında oraya.

KÖNİGSAAL KABRİSTANINDA

(Aula regis)

Açtı ana kapıyı zangoç.
Gömüt görmedin çiçekten.
Bahar örttü ölümün
yüzünü çiçek ve rayihayla;
o an yükseldi ölüm ağıdı gibi
bir söğüt kelebeği havaya.

Görüp onu ikimiz de sustuk...
Etrafta kutluyordu yaz ışığı,
sinekler vızıldıyordu leylâk leylâk. –
Hemen önümüzde bir kafatası;
boş gözlerinden kavruk
çıkıyordu unutmabeni.

VIGILYA

I
Kula tarlalar uykuda,
yalnız kalbim uyanık;
akşam kasıyor limanda
kızıl yelkenini artık.

Rüya kutlusu Vigilya!
Ülkede gece dalgalanıyor şimdi;
ay açıyor avucunda,
beyaz bir zambak sanki.

II
Yaslanıyorum açık pencereye
ve geceye ağıyor düşüm ;
ay ışığı dolanıyor gümüş ipiyle
kilise kulesinin siyah topuzuna.

Görse de uzaktan az dünya
dar avludan evin içini, -
doldu on yıldızın ışığıyla
bütün bir karanlık yaşam.

III
Kulak ver, gecenin adımı sönüyor
geniş sessizlikte;
yazı masamın lâmbası cırlıyor
yavaştan cırlak böceğince.

Altınsı yanıyor rafta
kitap sırtları:
periler ülkesine yolculukta
köprü ayakları.

IV
Henüz çocukken, yarı gece
ölmüş anneciğinin başucunda kaldı
ve ağladı ve de nöbet aldı: -
sonra yıllar geçti, yıllar usulca:
hiç aklına gelmedi o gece.

Ve geldi sonra bir başka gece.
Kordan ve günahtan tutuşmuş hece hece
kızıl dudaklar güldü şehvetce,
tam o sıra birden – sanki bir yüce
kudretle düştü aklına cenaze nöbetli gece.

GÜNEŞE SON SELÂM

Benes Knüpfer'in bir resmi üzerine

Eridi güneş, o yüce,
beyaz denizde kızgın. –
İki keşiş oturmuş deniz önüne
bir ihtiyarla bir sarışın.

Daldı: Vakt erince o gün
böyle huzur dolu olsun –
ve öbürü: Parlaklığı şöhretin
ölümümü kutsasın.

KAYZER RUDOLF

Yüksek gözleme yerinde
eğilmiş gök haritasına
oturup Kayzer Rudolf
araştırıyor, geçer mi burdan
diye epeydir beklenen ve
bilginleri deli eden yıldız.

Ve yüksek gökkubbedeki
bütün yörüngeleri bilen
gökbilimciye sorar:
"Felâkete uğrayan,
yıldızın, uğursuz burcun
içine çektiği kişi midir?"

Ve alçak sesle kaçamak
der ihtiyar: "Yıldız yolunu çizer,
Bey, uzak evreninde uzayın!"
Ve güneye doğru bakar bilge; -
ve Kayzer bakar enlemlerine
kürenin, ciddi ve solgun.

Ve güneyden uğursuzluk geliyor,
Matthias geliyor. – Aceleci mirasçılar
ona yalnızca Hracin'i bırakırlar;
ve Kayzer buruk bir alayla
der: "Ölümden başka bir şey kalmadı bana,
artık <onun> için öldüm bile.

İhtiyar! Kaldır bakışını bize!
haklısın, yıldızlar süzülüyor
yükseğinde tüm yer çekiminin;
ama – onlara uzananlar
bağlar karanlık yaşamlarını bile
ışıklı kadere."

OTUZ YIL SAVAŞLARINDAN

Callot usulü karakalem çizimler

1. SAVAŞ

Dünya oldu zifiri karanlık, -
işte ulûfelendi köyler tezden!
dünyanın rengi boz; - bu yüzden
kızıla boyuyor katlederek!

Köylü! Hayatın mı bağışlana?
Al öyleyse! Ama bizimle kal!
Tanrı öküzle karıyı dedi al
salt bizim için sana.

Bırak şeytan sürsün tarlayı;
Bak, bizim hep yeterince var!
Haydi – dik bi yudum boş ver
şerefine dolu testilerden!

2. ALEA JACTA EST[8]

Ya ölüm ya ulûfe!"
Şimdi de davul tez
gelsin. Zar yuvarlandı bu kez
davulun üstünde.

Budur ücretin hali,
oyunumuza gelen.
Bak ağaç, bol meyveli
daha şimdiden.

Asılacaktın çoktan
oraya, arkadaş!
Yazık değil hoş,
sonradan da asılsan!

8 Artık ok yaydan çıktı.

3. SAVAŞ UŞAĞININ ŞARKISI

Uzalı bir kös üzerinde çıplak,
iki karış bile değil boyu,
ve boğuk davul sesi tak tak
benim ninnim oldu.

Vahşi ateş püskürmeyi becerirdim
daha o zamanlar öfke içinde,
süt, sütümü içerdim
barut kornosu içinde.

O zamanlar vaftiz ederdi iyice
onbaşı; kavrayıp perçeminden
İsveçli'nin kanını dökerdi güzelce
sıcak sıcak tepesinden.

4. SAVAŞ UŞAĞININ RÜTBESİ

Bizde soylu yok kalıcı,
kanından menkul şöhret,
herkesin rütbesi kılıcı,
ve arması cesaret.

Kılıcını hep pervasız çeken,
armasını temiz tutar,
daha dün orduyla geçen,
yarın belki ona bir düklük var.

5. MANASTIRIN YANI

Ne var? – Bir manastır kapısı? –
Vay canına!
Bu türden bir kapı
dalarım açmam ağzımı
içeriye burnumun ucuyla!

Koca kapıya sıkı bir damga...
Papaz, çık!
Haydi dışarıya pılı pırtınla,
ibret olsun diye birkaç tansıkla
ve de birkaç kupa: biz dindarız.

Bırak şimdi:günahı, peder...
Işıt yolumuzu şaraptan
yana burnunla, birader,
orda bizim için bir müşavir
ol ve de bir <ruhban>!

6. BALAD

Dün geçti bir serseri sürüsü
köyden, vurup kırdı öldürdü,
kızcağızın biri düşünceye dalar:
Sevdiğim bana ihanet mi etti,
niçin gelmiyor bugün ne var? –
Dışarıda bağrışır kargalar.

Kız gitti geldi benzi solgun
evin içinde. – Bekledi uzun uzun,
ve gece uykusu kaçtı.
Ve sessizce bungun,
canıyla buluştuğu yamaca çıktı.
Ürkek bağrıştı kargalar.

Gece simsiyahtı ve boğucu,
uzakta yalnız bir değirmen ışıyordu...
Ağlayarak seçti bitkin kız
döşek diye yumuşacık otu,
uykuya daldı gam dolu.
Bağrışıyor hâlâ kargalar?

Geç uyanır. Sis sardı yine
çepçevre – göz alabildiğine...
Eyvah! – Ot sandığı şey,
saçıydı yavuklusunun
kanlı, paramparça kafasında. –
Ürkünç bağrışıyordu kargalar.

7. PENCEREDEN DÜŞÜŞ

"İhanet sokulursa sessiz adım,
cezasını vermeden, Meryemana,
kalmaz! Eski adet üzre hadi canım
pencerelere!" diye bağırdı Colonna.

"Sakının pis herifi! Ama öbürleri,
her biri alçak bir engerek,
pencerelerden dışarı sürü serseri!
Acımak mı? – Onu da fırlatmak gerek!"

Korkuyla asılı pencere direğine
Martinitz hâlâ. – O an hırıltı:
Turn sallayıp kılıç kabzasını öne
parçalar onun mafsalını.

Ve sıradakine: "Söyle, kim beyi,
Bohemya'nın? Çabuk açıkla bana!"
"Kont Turn!" – "Belediye reisi
bütün çanları çaldırsın ona!" –

8. ALTIN

"Hırkan, sevgilim, dolu altın.
Bu altını nereden buldun?"
"Bak, çocuk, bu benim maaşım,
sanmam hiçbir albayınki daha çok olsun!"

"Yok, bu iyi, kırmızı altın,
olamaz maaşın bu!"
"Oyunda yaver gitti şansım,
ve hepsi benim oldu!"

"Gerçekten hepsi senin mi – bu altın,
doğru söyle, - yok mu bir dalavere?" –
"İşte, benden yana döndü zarım,
gerisini kurcalama artık ne!"

"Bana da biraz verir misin altın?"
"Bunu biliyorsun!" – "Yok, alçak,
hemen şurada, doldurasın
isterim miğferini, bana bak!"

"Peki!" – "Nasıl da şakırdıyor
parmaklarda, hoşuma gidiyor parlayan! –

...Bak, parmaklarına ne yapışıyor,
altından mı sandın onu? – Kan!" -...

9. SAHNE

"Diz çöküyorsun hudut taşında, ihtiyar, söyle! –
Bu bir aziz sureti değil!"
"Suret değil mi? – Dua ediyorum. – kader böyle
bir darbe vurdu bana bir bil."

"Evin yok mu, toprağın yok mu,
ellerine ihtiyaç duyan?"
"Toprak harab, ev yandı,
bak işte – hâlâ çıkıyor duman."

"Ne güvenmiyor musun oğluna,
koşmaz mı dar zamanda yardıma?"
"Oğlum çekip gitti savaşa,
çoktan ölmüştür o artık." –

"Ne okşamıyor mu saçının akını
kızının eli, yumuşacık?" –
"Bir emir eri ona verdi rezillik ve acı,
o da kendini göle attı."

"Hadi şimdi bana bak! Kırılmışsa da
kalbin yaşadığın dehşetten..."

"Bakamam beyim, bir savaş uşağı da
gözlerimi oydu şehvetten."

10. ATEŞ ZAMBAĞI

Kışın, dallar çatırdadığı zaman,
dereler donmak nedir bilmedi,
öyle ki seller oluşturan kan
nabızlarını hep yeniden ateşledi.

Vakti gelince, çiçek
uyanıp kuş ötünce,
zambak da kızıla dönecek
ölüm gübreli toprak örtüsünde.

11. FRIEDLAND'IN YANINDA

Savaş ve döğüşten yuvaya dönen
albay da er de sevinçli;
artık Wallensteiner yeniden
Prag'daki saraya geçti.

Hemen serbest bıraktı Turn'u;
bu onun kozlarından
biriydi. – Kıvırmak buna burnu
moda oldu... Viyana sarayından.

Bırak velveleye versinler. Friedland ordusu
bu yüzden ne aç kalır ne susuz, -
ve köleyi bey yapar korkusuz,
bizim dükümüz. – Kimin haddine daha fazlası?

12. BARIŞ

Prag doğurdu heyulasını
bu savaşın, sökününde
hile dolu. – Karl Köprüsünde
öldü, bulunca otuz yaşını.

Nihayet açtı demir parçası
tarlada bir sıyrık velev
ve kilise kulesinden alev
evin güvenli ocağına döndü.

URSULİN OCAĞINDA[9]

Ursulin Ocağına git öğle vakti,
yemek çıkarken yoksullara,
görürsün, yokluk nasıl da ismini
nakşetmiş yorgun suratlara.

Orada alınlar görürsün, pek erken
acının demir çemberiyle sarılmış,
ve de avurtlar, buğusundan çorbanın
sahte bir kırmızılığa bürünmüş.

Duyarsın, kısık teşekkür sözüne
kâh ileni, kâh dua katıldığını:
böyle vurur manastır kapısı önüne
bütün sefaleti bu dünyanın.

9 Azize Ursula adına yoksullara çorba çıkan manastır.

ÇOCUKLUK ZAMANINDAN

<Golka>da yaz günleri...
Ben, henüz bir çocuk. – Hafiften,
geliyor lokantadan polka sesleri,
ve hava ağır mı ağır güneşten.

Günlerden pazar. – Helene bana
okuyor sevecen. – Işıkta parlayıp
geçiyor bulutlar, benziyor kuğulara
Anderısen masalından çıkıp.

Kara lâdinler duruyor bekçi gibi
çayırın rengârenk hazinesi yanında;
yoldan geçenlerin gülüşmeleri
geliyor çardak yerimize kadar.

Çekiyor ikimizi duvara
yüksek sevinç sesleri:
aşağıdan geçiyor dansa
güzel giyimli çiftleri.

Renkli ve esrik, oğlan ve Holka,
yüzlerde mutluluk ve güneş! –
Yaz günleri ve <Golka>, -
ve hava dopdolu ışığa eş...

HAHAM LÖW

<1>

"Bilge Haham, ulu Liva, çaresiziz bize acı sen:
Yahve veriyor, ölüm alıyor çocuklarımızı hemen.
Beytül Hayım taşıyor bu kadarından ve gömütçü
daha birini gömmeden geliyor öbür ölü: Haham, bu kötü."

Ve Haham der: "Gidin bana tez bir ulak gönderin." –
Olur dediği: "Bu gece tek başına Beytül Hayım'a gider misin?"
"Emredersin, bilge usta!" – "İyi, öyleyse dinle, gece yarısı
boz taşlarda dans eder sakin bütün çocuk ruhları.

Sığın orada duaya ve korku yüreğini sarınca, sıyırıp
at onu: İlk rastladığın çocuğun kefen bezini kap.
Kap onu, - sonra hemen bana getir! Anlıyor musun?"
"Sen ne yap dersen, ustam, onu yaparım!" yanıtı sofunun.

<2>

Gece yarısı ve ay pırıltısı, -
...ve benzi ölüm sarısı
ulak zangır zangır titreyerek
sokaktan koşar, elinde o beyaz gömlek.

İşte şimdi... bunlar onun adımı mı?...
Tezden dönen o sarı beniz:
Eyvah, çocuğun cesedi
takılmış peşine, gözünde yakarı:

"...Keten bezi ver, keten bezsiz
sokmaz beni ruhlar içeri..."
Ve ulak, yarı çıldırmış,
uzatır onu nihayet ustasına.

O an ruh da yaklaşır yakarıyla...
"De, neden yüz ölü birkaç
gün içinde? – Çocuk, *mecbursun söylemeye,*
yoksa göçemezsin buradan öteye."

Böyle der Haham. – "Eyvah, eyvah,"
diye seslenir ruh, "bizim soydan
iki kişi lekeledi evliliğin
arı ve kutsal ateşini!

İşte isimleri! – Başka yerde
aramayın sebebini, üstünüze gelen ölümlerin..."
Ve Haham uzatır bunun üzerine
çocuğa kefeni: "Huzur içinde git!"

<3>

Gecenin çanağından mayıs körpe
günle pembe aydınlıkta yükselince,
Haham hemen mahkeme kurdu, -
ve masumiyet kurtuldu.

Kamçısıyla yasanın
dağlıyor günahkâr alnı; -
yavaş yavaş her beyin sıyrıldı
pençesinden lânet bağının.

Bir çok çift gelmişti,
şükredip, Tanrı'nın affına,
ve o bilge kutsar onları. –
Her yüze sevinç serilmişti.

Yalnız ulak kendini, benzi sarı,
ateşler içinde attı ordan oraya...
Ama artık Beytül Hayım'a
uzun süre çocuk naşı taşınmadı gayrı.

ESKİ SAAT

Neredeyse, sen eski belediye saati,
göstermeyecektin artık hiç vakti;
eski demir diye neredeyse seni
paramparça edip sileceklerdi izini.

Hasis başını son bir kez
sallayacaktı katı somurtuyla,
son bir kez ölüm bön bakışıyla
savuracaktı çelik tırpanı tez.

O zaman horozun da ötüşü tıkanacaktı.
Ama bugün de ötüyor, kısık sesle de olsa;
hâlâ başını sallayıp gidiyor hasis ve daha
yavaş tehdit ediyor onu ölümün haşmeti.

SAVAŞIM

Sıcak bir and, kahırdan,
dökülür hafifçe genç dudaklardan,
yaptı şefkatli hemşireye
neredeyse bir gecede sarışın bir bebek.

Genç yaşamın dalgaları akıyor
ardınca hastane odalarından sessiz;
düşlüyor yüreği hâlâ haz bulmayı,
her ne kadar göz yadsısa da.

Zira katılığıyla çilekeşlerin
içinde kaynayanı susturur.
ve gider Emaus'a[10] kuvvet versin diye
mucizeler yaratan kutsal tasvire dua etmeye.

10 Filistin'de ölümünden sonra Hazreti İsa'nın havarilerine göründüğü yer.

ZAFER KAZANMAK

Gün ağarmak bilmiyor nerdeyse:
"Bugün her zamandan imanlı olmalı
ve Tanrı yardımcın olsun işinde:
Bir difteri vakası..."

Üzerinde titreyip öpüyor küçük hastayı,
yine de ölüm yapışıyor boğazına...
Geç vakit sarınıyor, eve salınmak için,
titreyerek sıkıca atkının korumasına.

Dün manastırdan yürüyüp
küçüğü balçıktan yatağa sokunca,
çalıyordu <Rahibeler Kilisesi>nden
çok hafiften bir ölüm reküyemi...

GÜZÜN

Dev bir örümcek ağı, geçiyor
pastırma yazı dünyadan; -
ve altınsı-kahverengi kılığından
Lorenzi Dağı pek hoşlanıyor.

Öyle ılıman bu yana baktığı için,
dayanıp, yorgun argın ışından koltuk değneğine,
arıyor güneş onun arkasında
erkenden Vallodolid'ini.[11]

11 İspanya ve Güney Amerika'da yer adı.

KÜÇÜK <DRÁTENÍK>

Gelince böyle bir oğlan, gençten biri,
fare kapanları, elekler sırtında,
takılır peşime köprülerde, sokaklarda:
"Bey, 'Açım Türk gibi'

Bi kuruşçuk, yalnız *bir*
bi parça ekmek için, milost' pánku!"
Al! – Ve dili dolanır dua dolusu,
yine de tabana kuvvet verir.

Yetinmez salt bu kazandığıyla işi. –
Alırsa kokusunu kapılarda kızartmanın
ve acısıyla tavalara ulaşamamanın –
eli boş: - bu eder onu 'aç Türk gibi'

VAROŞTA

Yukardaki kısık sesli yaşlı kadın,
o kadın öldü. – Kimdi o? – Ey Tanrı,
o bize bir şey vermedi, - alay ve horlama onun payı...
Adını bile bilmezdi kimse o kadının.

Ve aşağıda durdu kara tabut arabası.
En düşük sınıf; sanduka kendi kendine
açılınca, ittiler onu lânetle içeriye,
ve sonra kapı haşin çarpılıp kapandı.

Arabacı vurdu lağar atlarına birer
ve tırıs gitti aheste mezarlığa at,
sanki değilmiş gibi içinde tam bir hayat
acı ve mutluluk dolu – ve ölü düşler.

ST. HEİNRİCH'İN YANINDA

Kilisenin sunak kafesi dibinde,
şamdanın yandığı yerde, kör alev,
yatıyor eski mi eski bir şövalye
boz arma plakanın altında o dev.

Hayattayken armasını yüceltti,
hep dalgalanmasını sağladı; -
biliyor mu, üstünde pis terlikli
koca karıların aksadığını?

ORTA BOHEMYA MANZARASI

Uzakta ağarıyor dalgalı ormanların
gölgeli etekleri.
Sonra kesiyor
tek tük ağaç petekleri
kula rengi alanını yüksek başaklı tarlaların.
En parlak ışıkta çimleniyor
patates; sonra
biraz ötede arpa ve sınıra
çam dayanıyor resimde.
Yeni ormanın tâ üstünde
parlıyor kilise kulesinden kızıl altın renkli haç,
lâdinlerin arasından yükseliyor korucu evi; -
ve hepsinin üstünde bir taç
gibi gökkubbe, duru ve mavi.

MEMLEKET TÜRKÜSÜ

Tarladan yankıyor bir ezgi;
bilmem, ne oluyor bana böyle...
"Gel yanıma, Çek kızı,
bana bir memleket türküsü söyle." –

Kız bırakıyor orağı,
kaşla göz arası burda uy, -
oturup tarla kenarına
söylüyor: "Kde domov muj"

Şimdi duruyor sessiz. Yaş dolu
gözlerle bana bakarak, -
alıp benden bakır meteliği
elimi öpüyor susarak.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 5
Eski Evde 7
Ufak Kenarda 8
Beyevi 9
Hracin 10
St. Veit Yanında 11
Kilisede 12
St. Wenzel Şapelinde 13
Seyir Yerinden 14
Yapı 15
Ufak Odada 16
Sihir 17
Bir Diğeri 18
Biri Daha 19
Ve Sonuncu 20
Cumba Odacığında 21
Kasım Günü 22
Küçük Sokak Kilisesinde 23
Manastır 24
Kapüsen Rahipleriyle 25
Akşam 26
Jar. Vrchlicky 27
Loretto'nun Kemerli Haç Yolu 28
Genç Yontucu 29
Bahar 30
Ülke ve Halk 31
Melek 32
Ölüleri Anma Günü 33
Geceleyin 35
Akşam 36
Volşan'da 37
Kış Sabahı 39
Çeşme 40
Sfinks 41
Düşler 42
Mayıs Günü 43
Kral Akşam 44
Köşede 45
Azizler 46
Zavallı Yavru 47
Bahar Olunca 48
Üniversiteye Girince 49
Superavit 50
Yine de 51

Sonbahar Duygusu 52
Julius Zeyer'e 53
Düşçü 54
Anne 55
Akşam Gezintimiz 56
Kajetan Tyl 57
Halk Deyişi 58
Halk Türküsü 59
Köyde Pazar Günü 60
Doğduğum Ev 61
İn Dubiis 62
Barbarlar 63
Yaz Akşamı 64
Asılmış 65
Bulut Masalı 66
Özgürlük Nağmeleri 67
Gece Resmi 68
Sinihov'un Arkası 69
Yazın 70
Königsaal Kabristanında 71
Vigilya 72
Güneşe Sol Selâm 74
Kayzer Rudolf 75
Otuz Yıl Savaşlarından
1. Savaş 77
2. Alea Jacta Est 78
3. Savaş Uşağının Şarkısı 79
4. Savaş Uşağının Rütbesi 80
5. Manastırın Yanı 81
6. Balad 82
7. Pencereden Düşüş 83
8. Altın 84
9. Sahne 85
10. Ateş Zambağı 86
11. Friedland'ın Yanında 87
12. Barış 88
Ursulin Ocağında 89
Çocukluk Zamanından 90
Haham Löw 91
Eski Saat 94
Savaşım 95
Zafer Kazanmak 96
Güzün 97
Küçük <Dráteník> 98
Varoşta 99
St. Heinrich'in Yanında 100
Orta Bohemya Manzarası 101
Memleket Türküsü 102

Rainer Maria Rilke 1875'de Prag'da doğdu. Eğitimi için girdiği askeri okuldan sağlık nedenleriyle ayrıldı. Prag'da Alman Edebiyatı ve sanatı ile hukuk eğitimi gördü. Avrupa'nın birçok kentinde yaşadı. Rodin'le ilgili bir kitap çalışması için gittiği Paris'te şair Baudelaire'den etkilendi. Burada nesnenin plastik özünü yakalamaya çalıştığı ve nesne-şiir olarak bilinen yeni bir lirik şiir üslubu geliştirdi. Yarım yüzyıllık yaşamını sanata adamış olan Rilke, şairliğinin yanısıra sanat üstüne denemeleri ve öyküleriyle de geniş yankı uyandırdı.

Cem Yayınevi, büyük şairin şiirlerini Yüksel Pazarkaya'nın Türkçesiyle okurlarına sunuyor. Çevirilerini, Rainer Maria Rilke'nin 1955 yılında yayımı başlayan Bütün Yapıtları'na dayandırıyor.

Elinizdeki kitap, 1895 yılında yayımlanmış Larenopfer (Larlar'a - İyi Ruhlara - Adak) kitabındaki bütün şiirleri içeriyor.

ISBN 975-406-786-4